

סיכת הכלבלב וספר היזכרות של חנה, עם ההקדשה שכתב אביה מתוך אוסף החפצים של יד ושם

"הפרחים מתים, אבל האהבה של אבא לעולם לא נובלת"

77 שנים מאז עמדה חנה גרוס על הרציף, בוכה ומסרבת לעלות לקינדרטרנספורט. רק סיכת כלבלב שקנה לה אביה, שיכנעה אותה להיפרד ממנו לעולמים ולעלות לרכבת שתציל את חייה. היום, בגיל 87, היא מסרה ליד ושם את המזכרת האחרונה מאבא

+ נעם ברקן + צילום: אלעד גרשגורן

אחד החיילים צטט אותי בלחי ואמר לי: 'חבל שאת יהודייה'. חנה גרוס, לשעבר אנה נוסבאום, בביתה

אוסטריה, 1939. לבר על הרציף עומדת ילדה קטנה ומפחדת. קוראים לה אנה והיא רק בת עשר. זיכרונות ליל הברד לה, כניסת החיילים במגפיים הנוקשים לעיר מולדתה, והאימה במבטו של אביה דוהרים מול עיניה. הרכבת נכנסת לרציף. אנה המבוגרת עתה מחפשת בעיניה את אבא, שעזב אותה רק לכמה רגעים כדי לקנות לה מתנת פרידה לנחמה, אחרי שבתה והתחננה שלא יכריח אותה לעזוב. אוסקר נוסבאום מתקרב לילדתו הקטנה. הוא מחבק אותה חזק. המעות חונקות את גרונו. הוא מגיש לה סיכת ראש קטנה ועל ליה שני כלבים וילדה, וגם שרשרת וצמיד שקנה באחד הדוכנים שעל הרציף. כך הוא משכנע אותה לעלות על קרון הרכבת של הקינדרטרנספורט, שייקח אותה הרחק מהתופת. במעד לחלון היא רואה את דמות אביה הופכת קטנה ורחוקה. את הלב שלה ממלאת דאגה איומה להורים שהשאירה מאחור ופחד מהלא נודע.

77 שנים אחרי הפרידה היא יושבת תנה גרוס, 87, לשעבר אנה נוסבאום, ברירתה הצנועה בקיבוץ עין השופט ומעלעלת בתמונות המצהיכות. "הנה אני עם אבא ואמא", היא מצביעה על תמונה משנת '38. "עוד לפני שהיטלר נכנס לאוסטריה המצב שלנו היה לא טוב. יום אחד חבר טוב של אבא שלי חזר וסיפר: 'הר נוסבאום, תכרה מוינה. יושבים בבית המרוח אנשים במגפיים שחורים ובגדים שחורים ומספרים מה הם הולכים לעשות לכם. זה איום ונורא. תברח'. ואבא שלי אמר 'איך אני אברח? אין לי כסף'. כשהנאצים נכנסו לוינה, הייתי עם אבא. פתאום ראינו שיירת אופנועים כאלה עם סירה וחיילים עם קסדות. אף אחד לא התנגד כשהם נכנסו. להפך, קיבלו אותם בשמחה. לנו זה עשה חושך בעיניים.

"ואו הם נכנסו לבתים. חיפשו זהב. אנחנו לא היינו עשירים ולא היה לנו כסף, אז הם הורידו לאמא שלי עגילים ענקיים מזהב. אחרי כן פעם בשבוע הם היו נכנסים אלינו וחינוקו וחינוקו צריכים לאכול כמו חיילים - נקניק עם ערשים. הם היו משוגעים לגמרי. פעם אחת אחרי החיילים עמד לירי וצבט אותי ככה בלחי", היא אומרת ומדגימה, "אמר לי 'חבל שאת יהודייה'."

רצה אחריו. אני ואחותי עמדנו ליד החלון ובכינו. חששנו שגם אמא לא תתווך. רק בבוקר היא חזרה ואבא חזר יומיים אחריה. הוא הבטיח שנצא מוינה."

אחרי ליל הברדלה, מעצרו של אוסקר על ידי הגסטפו, סילוקן של הבנות מבית הספר ולאחר שקיבלו צו

פינוי מביתם, החליטו אוסקר ורבקה לשלוח את בתם הבכורה קלרה למקום מבטחים מוקדם ככל האפשר, והיא עלתה על רכבת הקינדרטרנספורט, המבצע לה צלת ילדי אירופה היהודים, עוד לפני פרוץ המלחמה, ונשלחה לאירלנד.

הקדשה אחרונה

חנה נשארה עם הוריה והמשפחה אולצה לעזוב את ביתה. לאחר חיפושים רבים, מצאו מגורים באזור תעשייתי מרוחק באוסטריה, אצל ידידי המשפחה - בקתה רעועה ומלאת פשפשים שבה חיו במשך חצי שנה, עד שהחרידה מהבאות הובילה את ההורים להחלטה הקשה מנשוא: לשלוח גם את אנה בקינדרטרנספורט.

"יום אחד הכינו לי מוזרה קטנה ופתק מקרטון עם השם שלי", היא נזכרת. "מותר היה לקחת רק בגד אחד להחלפה. אבא לקח אותי לרכבת. אמא לא יכלה לעמוד בפרידה נוספת. היא כל הומן בכמה שגם אני, הילדה השנייה, הולכת. כשהגענו לרכבת, הגיעו חיילי גסטאפו וברקו את המזוודות, לראות שלא לקחנו משהו שלא צרידי. בתחנה התחלתי לבכות. לא

יד ושם, בשיתוף "ידיעות אחרונות", ממשיכים במבצע "לאסוף את השברים", לאיתור חפצים ומסמכים מתקופת השואה. אלפים כבר מסרו את הפריטים שברשותם

אולי גם אצלכם מסתתרים שברי זיכרון כאלה?

פנו ליד ושם או הביאו אותם לאחד מימי האיסוף ברחבי הארץ

לתיאום מסירה ולמידע נוסף: טל' 02-6443888
דוא"ל: collect@yadvashem.org
מסמכים נוספים באתר: www.yadvashem.org

ימי האיסוף הקרובים:

16.5: מיתנה, מועדון גיל הזהב, הזית 3; 18.5: חיפה, דור כומל, גלדיה 1 א' 23.5: כפר סבא, מרכז וזה שלמונת, התחנה 1

ידיעת גם לתאם הגעה של צוות איסוף לביתכם

20

יום השואה תשע"ז
5.5.2016

רציתי לעלות לרכבת. אז אבא הלך לאחד הדוכנים ושם הוא קנה לי את הסיכה, עם שני כלבים וילדה שמחזיקה אותם, וגם שרשרת יפה וצמיד. ככה הוא שיכנע אותי לעלות."

באירלנד אנה אומצה על ידי משפחה אירית. "ההורים שלי שלחו או מכתב וכתבו בו שהם מסכימים שיאמצו אותי", היא אומרת. "הם כבר ידעו שהם לא ייצאו משם בחיים". היא שהתה עם מאמציה במשך שנה, עד שאם המשפחה נפטרה, והילדה היהודייה נאלצה לעזוב ועבדה לחווה של הפועל המזרחי.

כדיעבר גילתה מקרובת משפחה ששרדה, כי באותה תקופה נתפס אביה ונשלח למחנה באזור ניסן שב פולין, משם הצליח לברוח ללונדון והסתתר אצל קרובי משפחה. "הוא התגורר אצל איכר יום אחד הוא הלך לשוק, נתפס על ידי הגסטאפו והם ירו בו", היא אומרת. "אמא לא הייתה איתו שם. היא נשארה בוינה לטפל בסבתא לאה. לא שמעתי מאמא מ-1940 ואני לא יודעת מה עלה בגורלה."

אנה נשארה בחווה באירלנד עד סוף המלחמה, ולא חר מכן עברה לבית מחסה באנגליה. בגיל 21, בסיוע דודתה, עלתה חנה לארץ על סיפון האונייה "תיאודור הרצל". בתחילה התגוררה בתל-אביב ותפרה בגדים עבור השחקניות חנה רובינא ("היא הייתה חמודה וריברה איתי באנגלית"), וכשבעל המתפרה סגר אותה, הגיעה לעין השופט, בסיוע הסוכנות היהודית, החלה ללמוד עברית באולפן שבקיבוץ ופגשה את בנימין, שורר אוש-וויץ שהגיע יחד עם קבוצת ניצולי שואה. הם גישאו ונולדו להם חמישה ילדים.

במהלך השנים ניסתה חנה לאתר בני משפחה ששרדו, אך ללא הצלחה. את הסיכה ואת השרשרת והצמיד שקיבלה מאביה משפחה על הרציף, שמרה מכל משמר, עד שלפני כמה חודשים מסרה את הסיכה ליד ושם, במסגרת פרויקט "אוספים את השברים", כולל בשיתוף "ידיעות אחרונות" (ראו מסגרת). "כל השנים שמרתי אצלי את הסיכה ואת השרשרת. בסופו של דבר הסיכה נשברה, ונשאר בה רק כלב אחד", היא אומרת. יחד עם הסיכה מסרה חנה ליד ושם גם ספר זיכרונות משנת 1938, שבו כתבו לה חברות ילדותה באוסטריה, ומאוחר יותר באירלנד, וזכרונות ומילים משעשעות. הספר, שעליו שמרה מכל משמר כל השנים, נפתח בצירוף צבעוני של פרחים ובהקדשה, שכתב לה אביה אוסקר. "הפרחים מתים", כתב לבתו בשנת 1938, כשנה לפני שנפרדו לנצח, "אבל האהבה של אבא תמיד פורחת."